MAKROEKONOMİ

- Makroekonomi bir ülkenin ekonomisini bir bütün olarak inceler.
- Makroekonomik göstergeler
  - Milli gelir
    - Gayri safi yurtiçi hasıla(GSYH)
    - Gayri safi milli hasıla (GSMH)
  - Kişi başına düşen milli gelir
  - Enflasyon oranı
  - İşsizlik oranı
  - Gelir dağılımı

MİLLİ GELİR

- Üretim sonucunda ortaya çıkan toplam gelir
- Milli gelir ile ilgili kavramlar
  - Gayri safi yurtiçi hasıla (GSYH)
  - Gayri safi milli hasıla (GSMH)
- GSYH: Bir ülke sınırları içinde belli bir zaman diliminde üretilen nihai mal ve hizmetlerin toplam değeridir
  - Zaman dilimi genellikle ay, 3 ay veya yıldır.
  - GSYH hesaplanırken nihai mal ve hizmetlerin toplam değeri bulunur.
- Nihai mal ve hizmetler: Başka mal veya hizmetin üretiminde kullanılmayan, doğrudan tüketilen mal ve hizmetlerdir

GAYRİ SAFİ YURTİÇİ HASILA

$$GSYH = \sum_{i=1}^{n} P_i Q_i$$

- P_i: i. mal veya hizmetin piyasa fiyatı
- Q_i: i. mal veya hizmetin miktarı
- Ekonomide nihai ve ara mal ayrımı kesin olarak yapılamadığından hesaplamalarda katma değerler dikkate alınır
- Katma Değer: Ürünün her bir aşamasında ürüne ilave edilen değerdir
- Bir ekmek için katma değerler aşağıdaki gibi hesaplanır

Ara mal	Fiyat (YTL)	Katma değer (YTL)
Buğday	0,10	0,10
Un	0,20	0,10
Ekmek	0,35	0,15

NOMİNAL VE REEL GSYH

- **Nominal GSYH (Cari fiyatlarla GSYH):** Bir ülke sınırları içerisinde belli bir zaman içinde, üretilen tüm nihai mal ve hizmetlerin içinde bulunulan fiyatları dikkate alınarak hesaplanan değeridir.
- **Reel GSYH (Sabit fiyatlarla GSYH):** Herhangi bir yılda üretilen nihai mal ve hizmetlerin, sabit bir yılın (baz yılın) fiyatları dikkate alınarak hesaplanan değerine denir.
  - Fiyatlar sabit olduğu için enflasyon etkisi ortadan kalkar

GAYRİ SAFİ YURTİÇİ HASILA

Gayri Safi Yurtiçi Hasıla Sonuçları

Yıllar	Cari fiyatlarla GSYH (Milyon TL)	Gelişme hızı %	Cari fiyatlarla GSYH (Milyon $)	Gelişme hızı %	Sabit fiyatlarla GSYH (Milyon TL)	Gelişme hızı %
1998	70.203	-	270.947	-	70.203	-
1999	104.596	49,0	247.544	-8,6	67.841	-3,4
2000	166.658	59,3	265.384	7,2	72.436	6,8
2001	240.224	44,1	196.736	-25,9	68.309	-5,7
2002	350.476	45,9	230.494	17,2	72.520	6,2
2003	454.781	29,8	304.901	32,3	76.338	5,3
2004	559.033	22,9	390.387	28,0	83.486	9,4
2005	648.932	16,1	481.497	23,3	90.500	8,4
2006	758.391	16,9	526.429	9,3	96.738	6,9
2007	843.178	11,2	648.625	23,2	101.255	4,7
2008	950.534	12,7	742.094	14,4	101.922	0,7
2009*	952 559	0,2	616.703	-16,9	97.003	-4,8
2010	1 105 101	16,0	735 828	19,3	105 680	8,9

Kaynak: TÜİK **güncellenmiştir*

- 2010 yılında Türkiye 735,828 milyar dolar GSYH'sı ile 30 OECD ülkesi arasında 16. büyük ekonomi haline gelmiştir.
- 2010 yılı gayri safi yurtiçi hasıla değeri cari fiyatlarla %16'lık artışla 1.105.101 milyon TL, sabit fiyatlarla % 8,9'luk artışla 105.680 milyon TL olmuştur.
- 2010 yılında kişi başına gayri safi yurtiçi hasıla değeri cari fiyatlarla 15.138 TL, ABD doları cinsinden 10.079 dolar olarak hesaplanmıştır.

- TÜİK 8 Mart 2008'de yeni GSYH serisini açıklamıştır. 1968 yılı BM hesap sistemine (UN system of accounts) dayanan eski hesaplama yöntemleri kayıt dışı ekonominin tam olarak saptanmasına olanak sağlamıyordu. Yeni sistem ise, Avrupa hesap sistemi (ESA-95) ile uyumlu olup, konut ve sanayi sektörlerine ilişkin daha kapsamlı içerik sağlamaktadır.
- 2006 yılında üretim yöntemiyle hesaplanan GSYH hesaplamalarında 1987 temel yılından 1998 temel yılına geçilmesi GSYH'nin cari fiyatlarla %31,6 artmasına yol açmıştır.

Kişi Başına GSYİH (USD) 2002-2010
Kişi Başına GSYH (USD)
10.000
8.000
6.000
4.000
2.000
0
3.492
4.559
5.764
7.021
7.583
9.234
10.440
8.578
10.079
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010

GAYRİ SAFİ MİLLİ HASILA (GSMH)

- GSMH: Bir ülkenin vatandaşlarının belli bir dönemde yarattıkları toplam gelire denir.
- GSMH hesaplanırken GSYH'ya yurtdışındaki vatandaşlarımızdan elde edilen gelirler ilave edilir ve yurtiçindeki yabancıların yurtdışına çıkardıkları gelirler çıkarılır
- GSMH=GSYH+Net dış dünya gelirleri
- Net dış dünya gelirleri=Dışarıdan gelen gelirler-dışarıya giden gelirler

Rank	Country	GDP (millions of USD)
—	***World***	**62,220,000**
—	***European Union***	15,900,000
1	**United States**	14,620,000
2	**People's Republic of China**	5,745,000
3	**Japan**	5,391,000
4	**Germany**	3,306,000
5	**France**	2,555,000
6	**United Kingdom**	2,259,000
7	**Italy**	2,037,000
8	**Brazil**	2,024,000
9	**Canada**	1,564,000
10	**Russia**	1,477,000
11	**India**	1,430,000
12	**Spain**	1,375,000
13	**Australia**	1,220,000
14	**Mexico**	1,004,000
15	**South Korea**	986,300
16	**Netherlands**	770,300
17	**Turkey**	729,100
18	**Indonesia**	695,100
19	**Switzerland**	522,400
20	**Belgium**	461,300

2010 yılı verilerine göre ülkelerin GSYH

2010 List by the CIA World Factbook

Field listing - GDP (official exchange rate),

SATIN ALMA GÜCÜ PARİTESİNE GÖRE MİLLİ GELİR

- Satın alma gücü paritesi (SAGP): ülkeler arasındaki fiyat düzeyi farklılaşmasını ortadan kaldıran para birimi dönüştürme oranıdır.
- Ülkelerdeki fiyat farklılıklarını ortadan kaldırdığı için daha gerçekçi bir göstergedir

SATIN ALMA PARİTESİNE GÖRE GSYH

Rank	Country	GDP (PPP) $Million
—	*World*	74,430,000
—	*European Union*	14,900,000
1	United States	14,720,000
2	People's Republic of China	9,872,000
3	Japan	4,338,000
4	India	4,046,000
5	Germany	2,960,000
6	Russia	2,229,000
7	Brazil	2,194,000
8	United Kingdom	2,189,000
9	France	2,160,000
10	Italy	1,782,000
11	Mexico	1,560,000
12	South Korea	1,467,000
13	Spain	1,374,000
14	Canada	1,335,000
15	Indonesia	1,033,000
16	Turkey	958,300
17	Australia	889,600
18	Iran	863,500
19	Republic of China (Taiwan)	807,200
20	Poland	721,700

GSYH HESAPLAMA YÖNTEMLERİ

- Toplam üretim=Toplam gelir=Toplam harcama
- Üretim yöntemi
- Gelir yöntemi
- Harcama yöntemi

ÜRETİM YÖNTEMİNE GÖRE GSYH

- Üretim yöntemine göre GSYH hesaplanırken sektörel bazda yaratılan katma değerler toplanır.

ÜRETİM YÖNTEMİNE GÖRE GSYH

2004 yılı için GSYH (Milyar YTL)

	Sektörler	Katma Değer	Sektör Payı
1.	Tarım	48,395	11,3
2.	Sanayi	107,1	25
3.	İnşaat	15,4	3,6
4.	Ticaret	88,7	20,7
5.	Ulaştırma ve haberleşme	62	14,5
6.	Mali kuruluşlar	21,6	5
7.	Konut sahipliği	18,4	4,3
8.	Serbest meslek ve hizmetler	14,9	3,5
9.	İzafi banka hizmetleri (eksi)	-10,8	-2,5
10.	Sektörler toplamı (1-9)	365,6	85,2
11.	Devlet hizmetleri	42,5	9,9
12.	Kâr amacı olmayan özel hizmet kuruluşları	3,5	0,8
13.	Toplam (10+11+12)	411,7	96
14.	İthalat vergisi	18,8	4,4
15.	GSYH (alıcı fiyatlarıyla) (13+14)	430,5	100,4
16.	Dış alem net faktör gelirleri	-1,6	-0,4
	Dış alemden gelen	10	2,3
	Dış aleme giden (eksi)	-11,6	-2,7
17.	GSMH (alıcı fiyatlarıyla) (15+16)	428,9	100

GELİR YÖNTEMİ

- Toplam Faktör Gelirleri (TFG)= Ücret + Kira +Faiz + Kâr

- GSYH=TFG+Dolaylı vergiler-Sübvansiyonlar+Amortismanlar

- **Dolaylı Vergiler:** Yurt içi üretim ve ithalattan alınan vergiler, üretici birimlerin üretim faaliyetleriyle ilgili olarak devlete yaptıkları zorunlu ve karşılıksız ödemelerdir.

- **Sübvansiyonlar:** Sübvansiyonlar, izlenen ekonomik ve sosyal politikalar gereğince devlet tarafından ülkede yerleşik kamu ve özel üretici birimlere yapılan karşılıksız ödemelerdir.

- **Amortismanlar(Sabit Sermaye Tüketimi):** Üreticilerin sahip olduğu ve üretim sürecinde kullanılan sabit sermayenin değerinde, fiziki yıpranma sonucu meydana gelen azalmadır.

HARCAMA YÖNTEMİ

- **Tüketim harcaması (C):** Hane halkının bir yıl içinde tüketim mallarına yaptığı toplam harcama miktarına denir.
- **Kamu harcaması (G):** Devletin üretimi arttırmak için yaptığı her türlü harcamaların toplamına kamu harcaması denir.
- **Yatırım Harcaması (I):** Firmaların bir yıl içinde genel olarak sermaye mallarını satın almak için yaptıkları toplam harcamaya denir. Yatırım harcaması sadece sermaye mallarının alımları ile sınırlı değildir. Yıl içinde üretilen satılmayarak nihai mal stokları da yatırım harcamasına ilave edilir.
- **Net ihracat harcaması (X-M):** İhracat geliri ile ithalat gideri arasındaki farka net ihracat harcaması (veya dış ticaret dengesi) denir.
- GSYH=C +G + I+(X-M)

KİŞİ BAŞINA DÜŞEN MİLLİ GELİR (KBMG)

- GSYH'nın toplam nüfusu bölünmesi sonucunda bulunan ortalama değere denir

$$KBMG = \frac{\text{Nominal GSYH}}{\text{Toplam nüfus}}$$

KBYG ve GSYH (2007)

	Ülkeler	KBYG	GSYH
1	ABD	45490	13770,3
2	Japonya	33668	4302,1
3	Çin	2310	3051,2
4	Almanya	37476	3080,6
5	İngiltere	43735	2660,7
6	Fransa	37899	2401,4
7	İtalya	34120	1993,7
8	İspanya	30289	1359,1
9	Rusya	8209	1166,6
10	Kanada	38382	1266,4
11	Brezilya	6220	1177,7
12	Hindistan	871	984,2
13	G. Kore	19485	943
14	Meksika	8530	897,3
15	Avustralya	39320	822,1
16	Hollanda	43386	720,9
17	Türkiye	5882	432,5
18	Endonezya	1812	407,5
19	İsveç	46400	423,6
20	Belçika	39798	423,5

Satın alma gücü paritesine göre KBYG ve GSYH (2007)

	Ülkeler	KBYG	GSYH
1	ABD	45176	13675,1
2	Çin	8486	11206,8
3	Hindistan	4031	4555,3
4	Japonya	34011	4346
5	Almanya	32179	2645,1
6	İngiltere	36568	2224,6
7	Fransa	31873	2019,6
8	Rusya	13210	1877,2
9	İtalya	31694	1852
10	Brezilya	9531	1804,6
11	İspanya	28445	1276,4
12	Meksika	11761	1237,3
13	G. Kore	25403	1229,3
14	Kanada	36821	1214,9
15	Endonezya	4616	1038,3
16	Tayvan	31692	734,7
17	Türkiye	9629	708,1
18	Avustralya	34359	718,4
19	Arjantin	17062	671,5
20	İran	9075	643,9

MİLLİ GELİRİN HESAPLANMASINDA YAŞANAN SORUNLAR

- Malların kalitelerindeki iyileştirmeler
- Ev halkının kendisi için yaptığı üretimler
- Kayıt dışı üretim faaliyetleri

EKONOMİK BÜYÜME

- Ekonomik büyüme ekonominin üretim kapasitesinin arttırılarak daha fazla mal ve hizmet üretilmesidir.
- Ekonomik büyüme hesaplanırken Reel GSMH veya reel GSYH meydana gelen değişim bulunur.

BÜYÜME HIZI

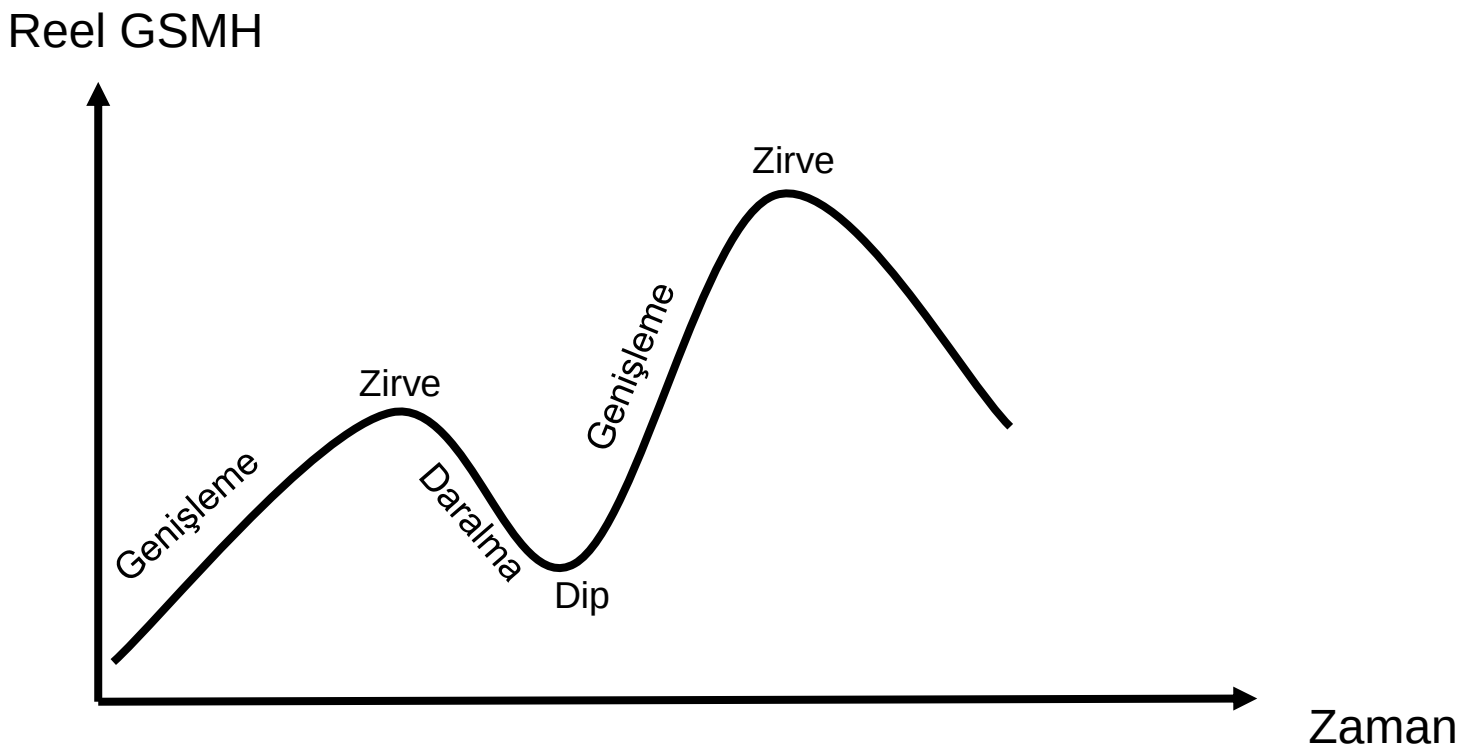
- Bir önceki yıla göre reel GSYH meydana gelen artış oranına büyüme hızı denir.

$$g_t = \frac{\Delta Y}{Y} = \frac{Y_t - Y_{t-1}}{Y_{t-1}}$$

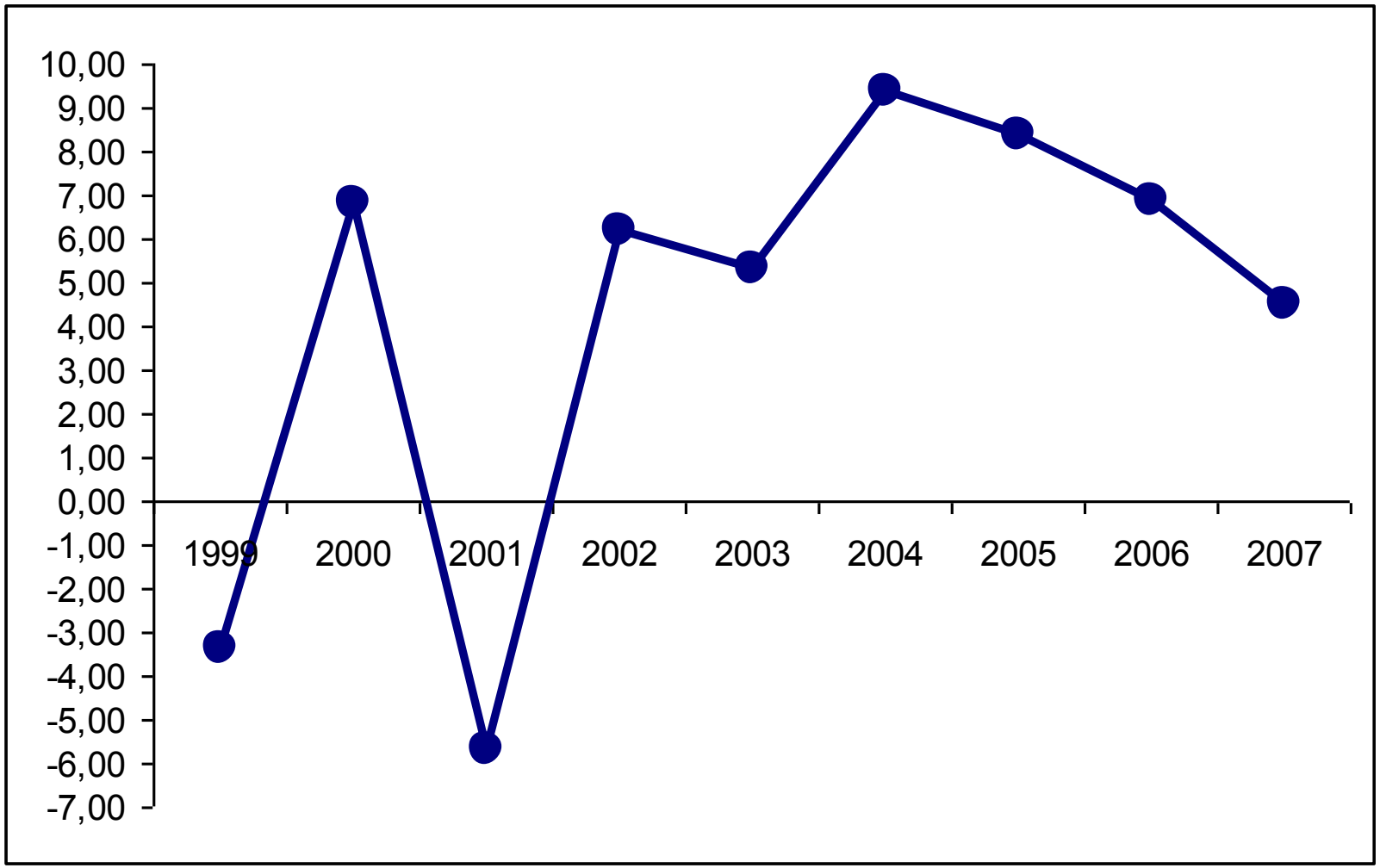
- Y_t: t yılındaki reel GSYH
- Kişi başına düşen milli gelirdeki büyüme hızı

EKONOMİK DALGALANMA

- Ekonomilerde belli dönemlerde büyüme belli dönemlerde küçülme meydana gelir. Bu dalgalanmalara konjektürel dalgalanmalar denir. Dalgalanmalar genişleme ve daralma şeklinde devam eder
- Genişleme döneminde talep artar, buna bağlı olarak üretim ve istihdam artar, daralma döneminde ise tam tersi bir süreç yaşanır

BÜYÜME HIZI

10,00
9,00
8,00
7,00
6,00
5,00
4,00
3,00
2,00
1,00
0,00
-1,00
-2,00
-3,00
-4,00
-5,00
-6,00
-7,00
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007

ENFLASYON

- Tanım: Bir ekonomide fiyatlar genel seviyesinin sürekli olarak artmasına enflasyon denir.
- Sebeplerine göre enflasyon üçe ayrılır:
  - Talep enflasyonu
  - Maliyet enflasyonu
  - Enflasyon beklentisi

ENFLASYONUN EKONOMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

- Enflasyonun gelir dağılımı üzerindeki etkisi
  - Sabit gelirli kesimin, gelirlerindeki artış oranları enflasyon oranının altındadır
  - Serbest meslek sahiplerinin gelirlerin artış oranları enflasyon oranının üzerindedir.
- Enflasyonun büyüme üzerindeki etkisi
  - Enflasyonun yüksek olması durumunda kredi faiz oranları da yüksek olur. Bu durumda yatırımlar azalır.
  - Enflasyonun yüksek olması durumunda yatırım yapmak risklidir.
  - Enflasyonun yüksek olması durumunda tüketiciler tasarruf yapmaktan vazgeçerek gelirinin tamamını harcama eğiliminde olurlar.
- Enflasyonun dış ticaret üzerindeki etkisi
  - Yurtiçinde fiyatların sürekli artması ithalatın artmasına neden olur. Bu durum dış ticaret ve cari işlemler dengesindeki açıklara neden olabilir.
  - Cari işlemler açığını kapatmak için borç alınması durumunda dış borç stoku artmaktadır
- Enflasyonun kaynak tahsisi üzerindeki etkisi
  - Enflasyonun yüksek olması durumunda eldeki kaynaklar etkin bir şekilde tahsis edilememektedir.

ENFLASYONUN ÖLÇÜLMESİ

- Enflasyon ölçülürken ekonomideki genel fiyat düzeyinin belirlenmesi gerekir
- Fiyat düzeyi: Bir ekonomideki fiyatların ağırlık ortalamasıdır.
- Fiyat endeksleri: Yılara göre farklı mal ve hizmet gruplarının fiyat düzeylerini gösterirler
- Üç tip fiyat endeksi bulunmaktadır
  - Tüketici fiyat endeksi (TÜFE)
  - Üretici fiyat endeksi (ÜFE)
  - Gayrisafi yurtiçi hasıla deflatörü

TÜKETİCİ FİYAT ENDEKSİ

- Tüketicilerin satın aldığı mal ve hizmetlerin fiyatlarındaki artışı ölçmek için kullanılır.
- TÜFE'de tüketicilerin satın aldığı mal ve hizmetlerden oluşan bir mal sepeti oluşturulur.
- Bu sepette yer alan mal ve hizmetler ortalama bir vatandaşın yaptığı harcamalara göre ağırlıklandırılır.
- Her ay sepetteki mal ve hizmetlerin ortalama fiyatları ile ağırlıklar çarpılarak fiyat düzeyi belirlenir.
- Bir önceki ayın fiyat düzeyi ile karşılaştırılarak aylık TÜFE'deki artış oranı belirlenir.
- Daha sonra yıllık TÜFE oranı hesaplanır. Yıllık enflasyon oranı iki şekilde hesaplanabilir.
  - Bir önceki yılın aynı ayına göre fiyat düzeyindeki % değişim
  - Yıllık ortalama yüzde değişim

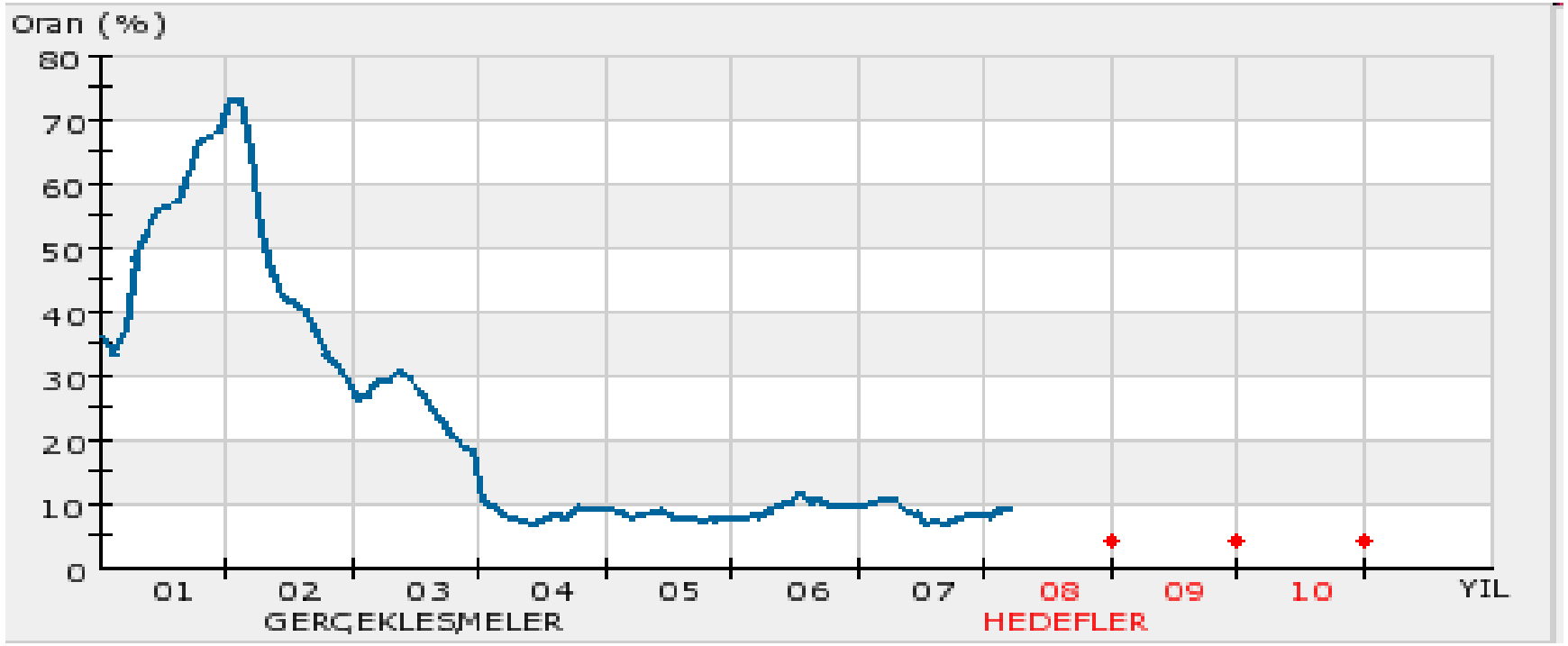
TÜKETİCİ FİYAT ENDEKSİ

- Yıllık enflasyon aşağıdaki gibi hesaplanır

$$r_{2008} = \frac{\text{2008 Nisan ayındaki TÜFE endeksi}}{\text{2007 Nisan ayındaki TÜFE endeksi}} - 1$$

- Yıllık ortalama enflasyon aşağıdaki gibi hesaplanır

$$r_{2008} = \frac{\text{2008 yılındaki ortalama TÜFE endeksi}}{\text{2007 yılındaki ortalama TÜFE endeksi}} - 1$$

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Hedeflenen	35	20	12	8	5	4	4	4	4
Gerçekleşen	29,7	18,4	9,3	7,7	9,6	8,4	-	-	-

Kaynak: TCMB

ÜRETİCİ FİYAT ENDEKSİ

- Üreticilerin üretip sattığı hammadde, ara mal ve nihai malların fiyatlarındaki artışları ölçmek için kullanılır.
- ÜFE hesaplanırken aşağıdaki sektörlerde üretilen mallar dikkate alınır
  - Tarım, avcılık ormancılık
  - Balıkçılık
  - Madencilik ve taşocakçılığı
  - İmalat sanayi
  - Elektrik, gaz ve su

GAYRİSAFİ YURTİÇİ HASILA DEFLATÖRÜ

- GSYH deflatöründe bir ekonomide üretilen tüm mal ve hizmetler dikkate alınır
- GSYH deflatörü hesaplanırken her hangi bir yıldaki nominal GSYH, reel GSYH oranı hesaplanır.

$$\text{GSYH deflatörü} = \frac{\text{Nominal GSYH}}{\text{Reel GSYH}}$$

$$r_{2008} = \frac{\text{2008 GSYH deflatörü}}{\text{2007 GSYH deflatörü}} - 1$$

İŞSİZLİK SORUNU

- Çalışabilir nüfus: 15-64 yaş arasındaki toplam nüfus (Türkiye'de toplam nüfusun %66 çalışabilir nüfus)
- İşgücü: Çalışabilir nüfus içinden, hastaları, çalışmak istemeyenleri, askerlik hizmeti yapanları, ev hanımlarını, öğrencileri ve mahkumları çıkarıldığında geriye kalan nüfus (Türkiye'de toplam nüfusun %35 işgücünü oluşturmaktadır)
- İşsiz: Yaşı 15 veya daha fazla olup, piyasa koşullarında çalışmak isteyen ve aktif olarak iş aradığı halde iş bulamayan kişiye işsiz denir.
- İstihdam: İşgücünün çalışan kısmına denir.
- İşsizlik oranı: İşgücü içindeki işsiz oranına denir

$$u = \frac{\text{İşsiz sayısı}}{\text{İşgücü}}$$

İŞSİZLİK ORANI NASIL HESAPLANIR

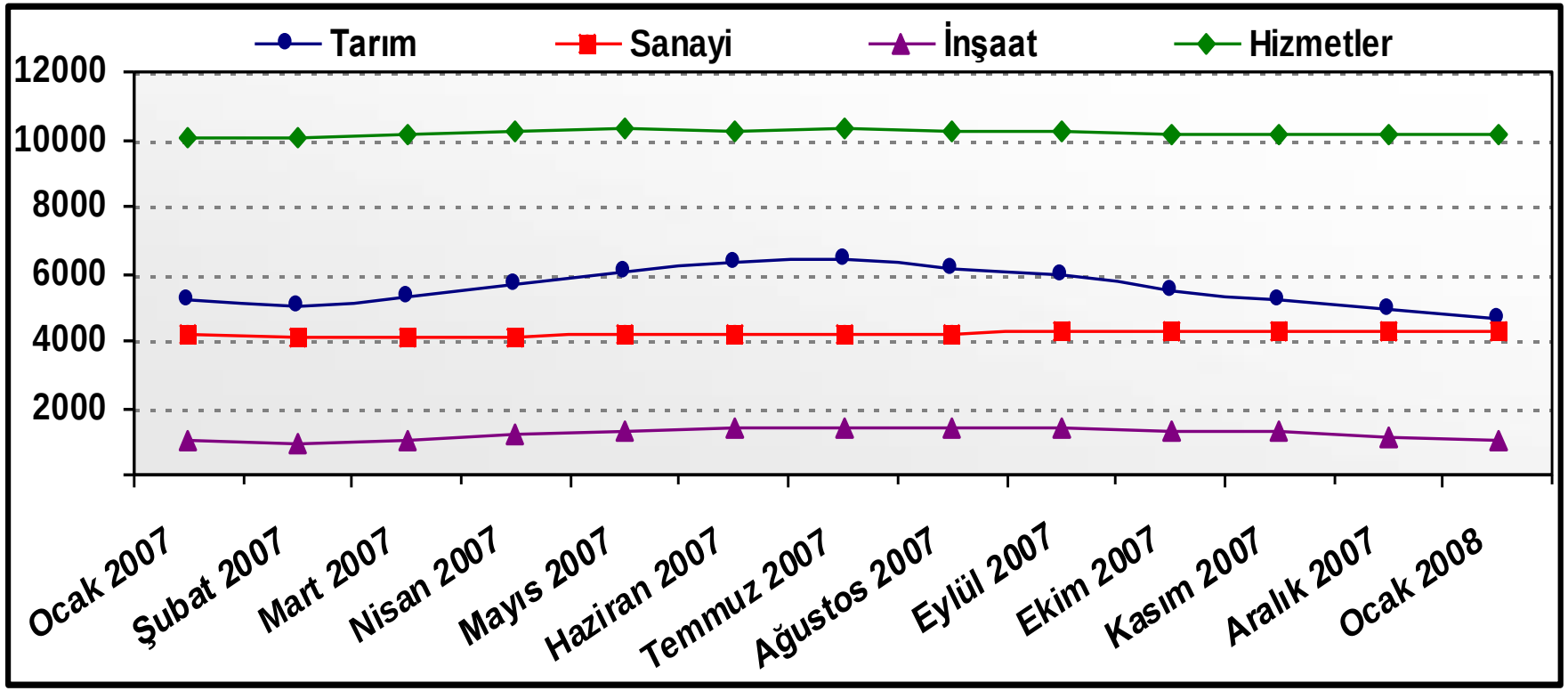
- Genel nüfus sayımı
- Türkiye İş Kurumu (İşkur)
- DPT Hane halkı işgücü anketleri
- TÜİK Hane halkı işgücü anketleri

İŞSİZLİK SORUNU

Tablo 1. İşgücü durumu (Ocak)

	TÜRKİYE		KENT		KIR	
	2007	**2008**	**2007**	**2008**	**2007**	**2008**
Kurumsal olmayan sivil nüfus (000)	68 543	69 309	43 068	43 968	25 475	25 341
15 ve daha yukarı yaştaki nüfus (000)	48 892	49 642	31 181	31 954	17 711	17 688
İşgücü (000)	22 898	22 679	14 082	14 189	8 815	8 490
İstihdam (000)	20 390	20 112	12 267	12 350	8 123	7 762
İşsiz (000)	2 508	2 567	1 815	1 838	692	728
İşgücüne katılma oranı (%)	46.8	45.7	45.2	44.4	49.8	48.0
İstihdam oranı (%)	41.7	40.5	39.3	38.7	45.9	43.9
İşsizlik oranı (%)	11.0	11.3	12.9	13.0	7.9	8.6
Tarım dışı işsizlik oranı (%)	13,07	13.8	13.2	13.1	15.5	16.0
Genç nüfusta işsizlik oranı(1)(%)	20.6	21.0	22.1	22.1	17.9	18.7
Eksik istihdam oranı (%)	3.3	3.1	2.8	2.6	4.0	3.9
Genç nüfusta eksik istihdam oranı(1)(%)	3.4	2.9	2.4	2.6	5.2	3.5
İşgücüne dahil olmayanlar (000)	25 994	26 963	17 099	17 765	8 896	9 198

(1) 15-24 yaş grubundaki nüfus

Tarım
Sanayi
İnşaat
Hizmetler
12000
10000
8000
6000
4000
2000
Ocak 2007
Şubat 2007
Mart 2007
Nisan 2007
Mayıs 2007
Haziran 2007
Temmuz 2007
Ağustos 2007
Eylül 2007
Ekim 2007
Kasım 2007
Aralık 2007
Ocak 2008

İŞSİZLİK TÜRLERİ

- Friksiyonel (geçici) işsizlik
- Yapısal işsizlik
- Doğal işsizlik
- Konjektürel işsizlik
- Gizli İşsizlik

Friksiyonel işsizlik: İşgücüne yeni katılarak iş arayanlar, daha iyi bir iş bulmak için işinden ayrılmış olanlar, iflas eden firmalarda çalışan kişilerin oluşturduğu işsizlik türüdür.

Yapısal işsizlik: Çeşitli mal ve hizmetlere olan talepteki değişmeler, teknolojideki değişmeler sonucunda üretimin değişmesine bağlı olarak oluşan işsizlik türüdür

Doğal işsizlik: Friksiyonel işsizlik ve yapısal işsizliğin toplamına doğal işsizlik denir

Konjektürel işsizlik: Ekonomilerdeki dalgalanmalara bağlı olarak ortaya çıkan işsizliktir.

Mevsimsel işsizli: Tarım, turizm ve inşaat sektöründe karşılaşılan işsizlik türü

Gizli İşsizlik: Üretimin artmasına katkı vermeyen çalışanların oluşturduğu işsizlik.

GELİR DAĞILIMI

- Fonksiyonel gelir dağılımı: Toplam gelirin üretim faktörleri (emek, doğal kaynaklar, sermaye, ve girişimciler) arasında nasıl paylaşıldığını gösterir.
- Kişisel gelir dağılımı: Bir ülkedeki hane halkının toplam gelirden aldıkları payları gösterir.
- Kişisel gelir dağılımını göstermek için kullanılan yöntemler
  - Lorenz eğrisi
  - Gini katsayısı

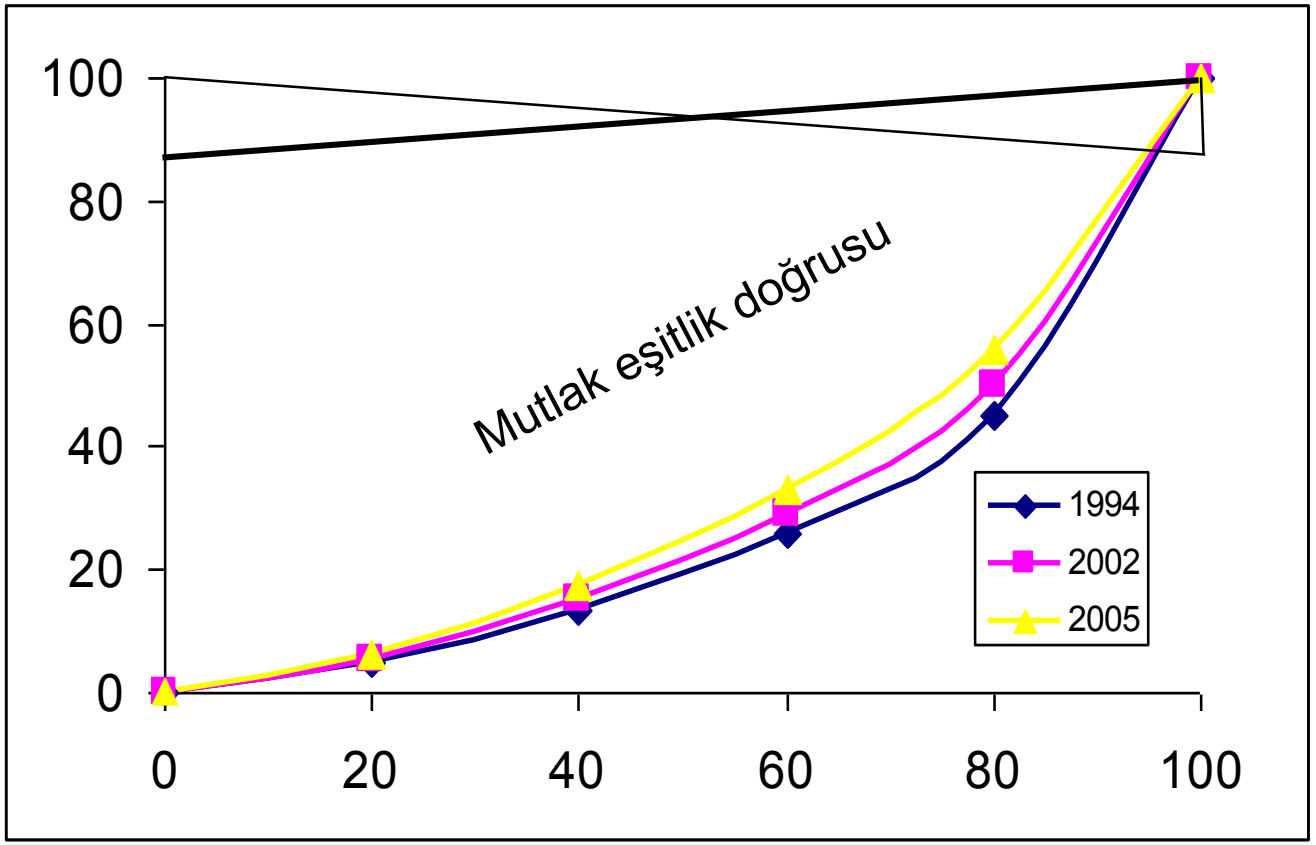
Lorenz Eğrisi

- Lorenz eğrisi nüfus yüzdeliklerinin, milli gelirden aldıkları payların yüzdeliklerini gösterir.
- Lorenz eğrisi bulunurken hane halkı en düşük gelir düzeyinden, en yüksek gelir düzeyine doğru sıralanır. Bu sıralamaya göre ilk %20, %40, %60 %80 ve %100 olmak üzere toplam hane halkı beş grupta toplanır. Daha sonra her grubun milli gelirden aldığı paylar hesaplanır.

Lorenz Eğrisi

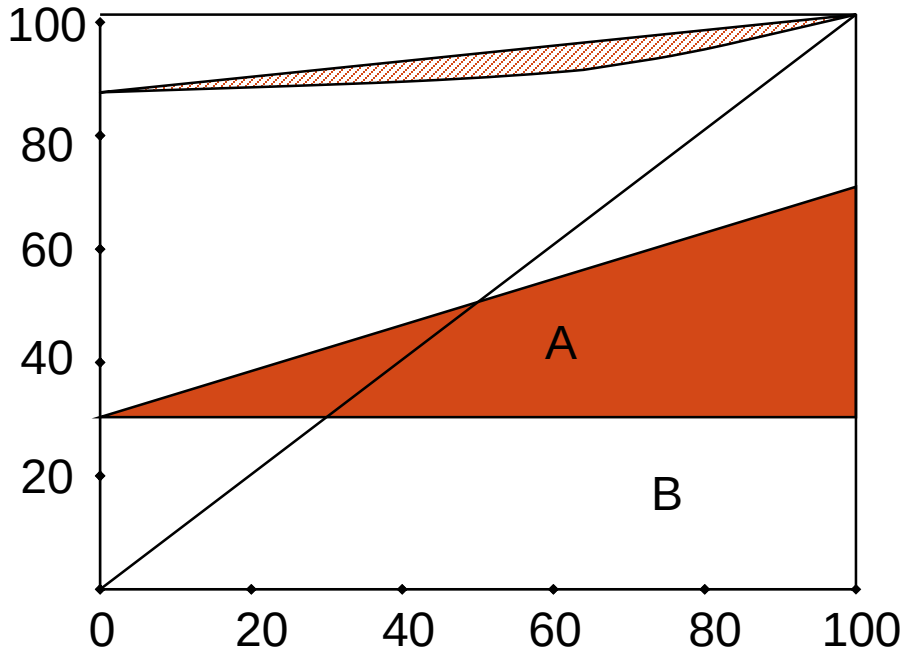
Hanehalkı yüzdesi	Gelirden aldığı pay	
	1994	2002
0	0	0
20	4,89	5,29
40	13,49	15,1
60	26,1	29,12
80	45,13	49,95
100	100	100

Lorenz Eğrisi

Gini Katsayısı

- Lorenz eğrisi ile karşılaştırma yapmak zordur.
- Gini katsayısı Lorenz eğrisinden hareketle elde edilen sayısal bir değerdir
- Gini katsayısı 0 ile 1 arasında değer alır.
- 0 mutlak eşitliği temsil eder
- Gini katsayısı büyük olması gelir dağılımının bozuk olduğunu gösterir.

$$\text{Gini Katsayısı (G)} = \frac{A}{A+B}$$

Gini Katsayısı

Yüzdelikler	Türkiye		Kent		Kır	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005
20	6,0	6,1	6,4	6,4	6,3	6,1
40	16,7	17,2	17,2	17,9	17,5	17,4
60	31,9	33	32,4	33,9	33,3	33,3
80	53,8	55,6	53,8	56,5	56	55,9
100	100	100	100	100	100	100
Gini Katsayısı	**0,4**	**0,38**	**0,39**	**0,37**	**0,37**	**0,38**

Gini Katsayısı

- 2005 yılında Dünya Bankası tarafından hazırlanan Kalkınma raporuna göre gelir dağılımı verileri

Dünya sırası	Ülkeler	Gini kat sayısı(%)	En yoksul yüzde 10'un payı (%)	En zengin yüzde 10'un payı (%)
1.	Namibya	70.7	0.5	64.5
49.	ABD	40.8	1.9	29.9
55.	Türkiye	40.0	2.3	30.7
73.	İngiltere	36.0	2.1	28.5
77.	Yunanistan	35.4	2.9	28.5
91.	Fransa	32.7	2.8	25.1
93.	İspanya	32.5	2.8	25.2
101.	Hollanda	30.9	2.5	22.9
105.	Avusturya	30.0	3.1	23.5
111.	Almanya	28.3	3.2	22.1
122.	İsveç	25.0	3.6	22.2
124.	Danimarka	24.7	2.6	21.3

PARA VE BANKACILIK

- Mal veya hizmetlerin satın alınmasında kullanılan her türlü değişim aracına para denir.
- Paranın fonksiyonları
  - Para değişim aracıdır
  - Para değer ölçüsü
  - Para değeri muhafaza eder

Paranın Kısa Tarihi

- Takas (Becayiş)
- M.Ö. 7. yüzyılda Lidyalılar parayı buldu
- Altın sertifikaları
- Banknotlar (altın karşılığı olan değerli kağıtlar)
- Kağıt paralar

PARA ARZI

- Bir ekonomide kullanılan toplam para miktarına para arzı denir.
- Para arzı farklı şekillerde ölçülür
  - M1=Dolaşımdaki paralar+Vadesiz Mevduatlar (resmi mevduat hariç)
  - M2=M1+Vadeli Mevduat (resmi mevduat hariç)
  - M2Y=M2+Döviz Tevdiat Hesabı
  - M3= M2+ Resmi Kuruluş Mevduatı+TCMB'deki diğer mevduat
  - M3Y= M3+Döviz Tevdiat Hesabı

BANKACILIK SİSTEMİ

- Merkez Bankaları
- Ticari Bankalar
- Kalkınma ve Yatırım Bankaları

MERKEZ BANKASI VE FONKSİYONLARI

- Ticari bankalara bankerlik yapmak
- Devlet için bankacılık yapmak
- Para piyasalarını düzenlemek
- Para arzını kontrol etmek

BANKACILIK SİSTEMİNDE KAYDİ PARA YARATILMASI

- Zorunlu karşılık oranı: Ticari bankalar topladıkları mevduatların belli bir oranını merkez bankasında tutmak zorundadırlar. Bu orana zorunlu karşılık oranı (munzam karşılık oranı) denir.
- Kaydi para: Banka parası olarak ta isimlendirilmektedir. Günümüz modern toplumlarında ödemeler daha çok çek, banka kartı, havale vb. gibi araçlarla yapılmaktadır. Bu nedenle banklara yatırılan mevduat miktarına bağlı olarak kaydi para oluşmaktadır.

BANKACILIK SİSTEMİNDE KAYDİ PARA YARATILMASI

- Kaydi para oluşumunu bir örnek ile açıklayalım
- Zorunlu karşılık oranı=%20 olsun
- Varsayalım ki ticari banka sistemine 100 YTL yatırılsın.
- Tüm ödemeler çek, havale, banka kartları ile yapılsın

Mevduat	Zorunlu karşılı	Kaydi Para
100	20	80
80	16	64
64	12,8	51,2
…	…	…
Toplam	100	400

BANKACILIK SİSTEMİNDE KAYDİ PARA YARATILMASI

- r: Zorunlu karşılık oranı
- TM: Toplam mevduat

olarak tanımlanır ise kaydi para oluşumu aşağıdaki gibi bulunur.

$$\text{Kaydi Para} = \frac{1-r}{r} \text{ TM}$$

PARA TEORİSİ

- Değişim Denklemi: Para miktarı, fiyatlar ve üretim miktarı arasındaki ilişkiyi açıklar

$$MV=PY$$

- Burada;
  - M: Para miktarı
  - V: Bir yıl içinde paranın ortalama olarak kaç kez el değiştirdiği
  - P: Fiyat düzeyi
  - Y: Reel GSYH
- Denklemde MV: Nihai mal ve hizmetlere yapılan toplam harcamayı; PY=Firmaların eline geçen toplam parayı ifade etmektedir.
- Para teorisi ile ilgili olarak üç farklı görüş bulunmaktadır
  - Klasik görüş
  - Keynesyen görüş
  - Çağdaş görüş

PARA TEORİSİ –KLASİK GÖRÜŞ

- Klasik görüşün varsayımları
  - Ekonomi her zaman tam istihdamda çalışmaktadır.
  - Belli bir dönemde ekonomide bir durgunluk varsa yani tam istihdam oluşmamış ise, bu durumda ekonomi kendiliğinden fiyat ayarlaması yaparak tam istihdama ulaşmaktadır.
  - Bu nedenle reel GSYH (Y) sabittir.
- Aynı zamanda paranın dolaşım hızı, V'nin sabit olduğunu varsayarsak fiyat düzeyi (P) ile para miktarı (M) arasındaki ilişki değişim denkleminden aşağıdaki gibi olur.

$$P = \frac{V}{Y} M$$

Yukarıdaki denklemde V ve Y sabit olduğundan para miktarı arttıkça fiyat düzeyi de aynı oranda artar.

Örneğin para miktarı iki kat arttırılır ise bu durumda fiyat düzeyi de iki kat artar.

PARA TEORİSİ- KEYNES'İN GÖRÜŞÜ

- Klasiklerin görüşü 1930'lu yıllara kadar geçerliliğini korumuştur.
- Keynes'e göre ekonomi her zaman tam istihdamda olmayabilir. Zaman zaman durgunluk yaşanabilir.
- Bu durumda klasik görüşü aksine fiyat ayarlaması ile ekonomi tam istihdama kendiliğinden ulaşmaz.
- Para miktarının artması ise üretim miktarını arttırır. Bu nedenle fiyat düzeyi değişmez.
- Değişim denkleminden para miktarı ile reel GSYH arasındaki ilişki aşağıdaki gibi bulunur.

$$Y = \frac{V}{P} M$$

- Yukarıdaki eşitlikte (V/P) oranı sabit olduğundan para miktarının artması durumda reel GSYH aynı oranda artmaktadır.
- Keynes, yukarıdaki ilişkinin ekonomimin tam istihdama ulaşıncaya kadar devam edeceğini, tam istihdama ulaştıktan sonra klasik görüşte olduğu gibi fiyat düzeyinin para miktarına bağlı olarak artacağını savunmaktadır.

PARA TEORİSİ-ÇAĞDAŞ GÖRÜŞ

- Çağdaş Görüşe göre hem klasiklerin hem de Keynes'in görüşleri gerçeği tam olarak yansıtmamaktadır.
- Klasik görüşün iddia ettiği gibi bir durgunluk olması durumunda fiyat ayarlaması ile durgunluk kendiliğinden ortadan kalmaz. Çünkü fiyatlar yapışkandır.
- Keynes'in iddia ettiği gibi para miktarının artması durumunda sadece reel GSYH artmaz fiyatlarda belli ölçüde artar.
- Çağdaş görüşe göre reel GSYH, tam istihdam seviyesinin çok altında ise, para miktarındaki artış daha çok üretimi ve geliri arttırır. Tam istihdama yaklaştıkça fiyat düzeyindeki artışlar fazlalaşır. Tam istihdam düzeyine ulaştıktan sonra para miktarındaki artışlar sadece fiyatların artmasına neden olur.